

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. C.

przeciwko M. I.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 10 marca 2023 r.

w Izbie Cywilnej w Warszawie,

skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 15 kwietnia 2019 r., sygn. akt VII AGa 580/18,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód Z. C. pozwem z 21 października 2015 r. skierowanym przeciwko M. I. i J. J. domagał się pozbawienia wykonalności wyroku Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z 26 października 1993 r. sygn. akt IX GC 911/93 w zakresie zasądzonych

tym wyrokiem ustawowych odsetek za zwłokę od kwoty 125 281,70 zł od dnia 28 stycznia 1993 r. do dnia 24 czerwca 2011 r. Powołał się na to, że objęte tytułem wykonawczym wskazane odsetki ustawowe nie mogą być egzekwowane, gdyż uległy przedawnieniu.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 6 października 2016 r. częściowo uwzględnił powództwo w ten sposób, że pozbawił wykonalności w części tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w Siedlcach 10 lutego 1993 r. wraz z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z 26 października 1993 r., sygn. akt IX GC 911/93, zaopatrzonym w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie 7 lutego 1995 r. w zakresie zasądzonych od Z. C. na rzecz M. I. i J. J. odsetek ustawowych liczonych od kwoty 1 252 817 zł po denominacji 125 281,70 zł od dnia 27 października 1993 r. do dnia 16 czerwca 2014 r. tj. w zakresie kwoty 542 619,70 zł w odniesieniu do M.I. (pkt 1); pozbawił w całości wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Siedlcach wraz z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie 7 lutego 1995 r. w odniesieniu do J. J. (pkt 2); oddalił powództwo wobec M.I. w pozostałym zakresie (pkt 3) oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że 10 lutego 1993 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach w sprawie o sygn. akt Ng 25/93 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym nakazał, aby Z. C. zapłacił solidarnie M. I. i J. J. kwotę 1 252 817 000 zł (po denominacji 125 281,70 zł) z odsetkami w wysokości 60 % w stosunku rocznym od 28 stycznia 1993 r. do dnia zapłaty oraz zwrócił koszty postępowania.

W wyroku z 26 października 1993 r. Sąd Wojewódzki w Lublinie w sprawie o sygn. IX GC 911/93 utrzymał w mocy powyższy nakaz zapłaty, z tym, że odsetki zasądził w wysokości 54 % w stosunku rocznym od 28 stycznia 1993 r. do 26 października 1993 r. , tj. do dnia wydania wyroku, a od 27 października 1993 r. do dnia zapłaty zasądził odsetki ustawowe. Postanowieniem z 7 lutego 1995 r. Sąd Wojewódzki w Lublinie nadał temu wyrokowi klauzulę wykonalności. Postępowanie

egzekucyjne prowadzone przeciwko Z. C. (sygn. akt komorniczych [...]) zostało umorzone postanowieniem komornika z 21 stycznia 2008 r. wskutek bezskuteczności egzekucji. 18 marca 2014 r. M. I. wniosła o wszczęcie egzekucji przeciwko Z. C. 16 czerwca 2014 r. komornik wydał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela M.I..

17 czerwca 2014 r. M. I. złożyła kolejny wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko Z. C.. 19 sierpnia 2014 r. J. J. zbył na rzecz M. I. wierzytelność przysługującą mu względem Z. C. , która została stwierdzona nakazem zapłaty z 10 lutego 1993 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Siedlcach w sprawie o sygn. Ng 25/93.

Sąd Okręgowy ocenił, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w zakresie kwoty 542 619,70 zł w odniesieniu do pozwanej M. I. na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd odrzucił pogląd powoda, że po likwidacji spółki cywilnej żaden z byłych wspólników nie ma uprawnienia do reprezentowania byłej spółki i czynności podejmowane przez wspólników w imieniu spółki były bezskuteczne, wobec czego żaden z pozwanych nie przerwał w ogóle biegu przedawnienia. W ocenie Sądu ustanie spółki cywilnej nie ma żadnego znaczenia w kontekście wierzytelności uprzednio zasądzonej na rzecz wspólników tej spółki, spółka cywilna nie ma podmiotowości prawnej. To wspólnicy są podmiotami, na rzecz których zasądzana jest należność. W efekcie Sąd uznał podniesiony przez powoda zarzut przedawnienia za częściowo uzasadniony w odniesieniu do pozwanej M. I., tj. w zakresie odsetek ustawowych liczonych od zasądzonej w nakazie kwoty od 27 października 1993 r. do 16 czerwca 2014 r. W świetle art. 125 § 1 k.c. odsetki ustawowe należne M. I. od dnia następującego po dniu wydania wyroku, czyli od 27 października 1993 r. uległy przedawnieniu z upływem 3 lat. Przerwy biegu przedawnienia nie spowodował wniosek M. I. o wszczęcie egzekucji z 18 marca 2014 r., ponieważ postępowanie egzekucyjne zostało następnie na jej wniosek umorzone. Jak wynika bowiem z judykatury, umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela prowadzącego egzekucję na podstawie tytułu zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem

wniosku o wszczęcie egzekucji (uchwała Sądu Najwyższego z 19 lutego 2015 r., III CZP103/14).

Apelację od wyroku z 6 października 2016 r. wniósł powód. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 15 kwietnia 2019 r. zmienił zaskarżony wyrok częściowo w ten sposób, że pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w Siedlcach, sygn. akt Ng 25/93 wraz z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z 26 października 1993 r., sygn. akt IX GC 911/93, zaopatrzonych w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z 7 lutego 1995 r. w części, tj. w odniesieniu do M. I. w zakresie kwoty 1 252 817 000 zł, po denominacji 125 281,70 zł wraz z odsetkami w wysokości 60 % w stosunku rocznym od dnia 28 stycznia 1993 r. do 30 kwietnia 1993 r., w wysokości 54 % w stosunku rocznym od dnia 1 maja 1993 r. do dnia 26 października 1993 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 czerwca 2014 r. do dnia zapłaty.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, nie zgodził się jednak z jego oceną prawną, że dla sprawy żadnego znaczenia nie miał fakt rozwiązania spółki cywilnej pozwanych. Według Sądu Apelacyjnego okoliczność ta powoduje, że objęty powództwem tytuł wykonawczy należało pozbawić wykonalności w całości w stosunku do pozwanej M. I.. W cenie Sądu Apelacyjnego rozwiązanie spółki cywilnej, której współnikami są wierzyciele egzekwowanego roszczenia, powoduje, że wierzytelność nie może być od dłużnika egzekwowana w dotychczasowy niezmieniony sposób. Z chwilą rozwiązania spółki cywilnej stanowiący dotąd współwłasność łączną współników majątek spółki cywilnej staje się współwłasnością w częściach ułamkowych (art. 875 § 1 k.c.) Od tego momentu każdy z byłych współników spółki cywilnej może dochodzić od dłużnika wierzytelności tylko na swoją rzecz i tylko w części odpowiadającej jego udziałowi. Dotyczy to również egzekucji zasądzonej już należności. Póki trwa spółka cywilna jej wspólnicy mogą żądać wszczęcia postępowania egzekucyjnego tylko łącznie, a po jej rozwiązaniu mogą zaś składać wniosek egzekucyjny i uczestniczyć w postępowaniu egzekucyjnym tylko na swoją rzecz i tylko w przypadającej na każdego z nich części udziałowej. Do czasu rozwiązania spółki cywilnej wierzytelności przysługują bowiem łącznie wszystkim jej wspólnikom do

niepodzielnej ręki. Tylko łącznie wspólnicy mogą występować z powództwem o zapłatę wierzytelności i to samo należy odnieść do postępowania egzekucyjnego. Przysługuje im bowiem jedno prawo przypisane wspólnie do kilku osób. Każdy z nich posiada pełny zakres tego prawa, ale wykonywać je mogą tylko wspólnie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 9 lutego 2011 r. III CZP 130/10). Sytuacja zmienia się definitywnie, gdy spółka cywilna ulega rozwiązaniu, wtedy wspólnik może dochodzić od dłużnika wierzytelności tylko na swoją rzecz i tylko w części odpowiadającej jego udziałowi. Ma to o tyle znaczenie w niniejszej sprawie, że pozwani złożyli wniosek o wszczęcie egzekucji wspólnie, w czasie, gdy istniała spółka cywilna, której byli wspólnikami. W chwili rozwiązania spółki czynności egzekucyjne były już w toku. Pozwani - po rozwiązaniu spółki cywilnej - nie mogli już w dalszym ciągu żądać egzekwowania wierzytelności przysługującej im od powoda do ich majątku wspólnego- bezudziałowego.

Reasumując Sąd Apelacyjny stwierdził, że rozwiązanie spółki cywilnej, której wspólnikami byli pozwani, jest zdarzeniem, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż od dnia, w którym nastąpiło, pozwani nie mogli już egzekwować zasądzonej wierzytelności do nieistniejącego już ich majątku wspólnego, tj. w dotychczasowy sposób. Pozwani od dnia rozwiązania spółki mogli żądać egzekucji tylko w określonej części przypadającej na każdego z nich - stosownie do wysokości udziałów w zyskach wynikających z umowy spółki cywilnej

Skargę kasacyjną od wyroku z 15 kwietnia 2019 r. złożyła pozwana M. I. Zarzuciła naruszenie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 875 § 1 w związku z art. 209 k.c. Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacyjne zarzuty naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 875 § 1 w związku z art. 209 k.c. zmierzają do wykazania, że rozwiązanie spółki cywilnej po powstaniu tytułu wykonawczego zasądzającego wierzytelność na rzecz byłych wspólników tej

spółki nie stanowi zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Zarzuty te są uzasadnione.

Akcentowane przez Sąd Apelacyjny skutki przekształcenia współwłasności łącznej majątku spółki cywilnej we wspólność podlegającą regułom współwłasności ułamkowej (art. 875 § 1 k.c.), wbrew założeniom przyjętym przez ten Sąd, nie składają się bowiem na stan niemożności egzekwowania wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym uzyskanym przez byłych wspólników, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Przyjmując przeciwny pogląd Sąd Apelacyjny nie dostrzegł, że byli wspólnicy mogą chcieć współdziałać w egzekwowaniu ich wspólnej wierzytelności, a także, że rozważać można w takim wypadku stosowanie art. 209 w związku z art. 875 § 1 k.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 391 § 1 i z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

ał